

การผลิตครูสู่ห้องเรียนพหุวัฒนธรรม

Teacher Education for Multicultural Classrooms

เสาวลักษณ์ เรืองศรี¹

Jazzjazz_7217@hotmail.com

บทคัดย่อ

ในบริบททางพื้นที่ของโรงเรียนที่นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ต้องทำการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเต็มรูปแบบตามหลักสูตรการศึกษาเป็นพื้นที่บริเวณ 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีผู้คนอาศัยอยู่หลายชาติ หลายภาษา ทำให้เกิดความหลากหลายทางวัฒนธรรมและเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม ซึ่งในกระแสความหลากหลายของผู้เรียน ที่มีความแตกต่างทางเชื้อชาติ ศาสนา ภาษาหรือวัฒนธรรม เป็นปรากฏการณ์ที่ท้าทายในการเตรียมครูให้มีความพร้อมสู่ห้องเรียนพหุวัฒนธรรม ซึ่งที่ผ่านมาการจัดการศึกษาของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ได้เติบโตมาพร้อมกับระบบการจัดการศึกษากระแสหลักในยุคของยุคการสร้างชาติบนอุดมการณ์ชาตินิยมส่งผลให้การผลิตครูที่ผ่านมาอยู่ภายใต้ความสัมพันธ์ทางอำนาจกับการจัดการศึกษาของรัฐชาติ เกิดการผลิตครูให้สอดคล้องกับนโยบายแห่งชาติ โดยมองลักษณะสังคมเป็นสังคมเชิงเดี่ยวและใช้หลักสูตรเชิงเดี่ยวในการจัดการศึกษา การจัดการศึกษาจึงเป็นการเตรียมคนเข้าสู่วัฒนธรรมกระแสหลักหรือการเตรียมตัวเพื่อใช้ชีวิตอยู่ในเมือง

“ครู” จึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญต่อการจัดศึกษาของสังคมไทย การเตรียมครูสู่ห้องเรียนพหุวัฒนธรรมเป็นสิ่งสำคัญในการจัดศึกษาเพราะในสังคมของโรงเรียนผู้เรียนพหุวัฒนธรรมมีใช้ประชากรกลุ่มน้อยอีกต่อไป ดังนั้นนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของคณะครุศาสตร์ควรมีการเตรียมความพร้อมในการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ความเข้าใจต่อผู้เรียนที่มีความเป็นพหุวัฒนธรรม เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการจัดการศึกษา การสร้างพัฒนารูปแบบหรือกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนที่พัฒนาผู้เรียนอย่างเต็มศักยภาพของผู้เรียนโดยมีการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน

คำสำคัญ: การผลิตครู, ห้องเรียนพหุวัฒนธรรม, การศึกษากระแสหลัก, พหุวัฒนธรรมศึกษา

¹ บทความนี้ได้รับทุนสนับสนุนบางส่วนจากศูนย์พหุวัฒนธรรมและนโยบายการศึกษา สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

บทนำ

สังคมไทยเป็นสังคมที่มีผู้คนอาศัยอยู่หลายชาติ หลายภาษา ทำให้เกิดความหลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งวัฒนธรรมในแต่ละกลุ่มต่างมีอัตลักษณ์ มีความภาคภูมิใจและมีคุณค่าในวัฒนธรรมของตนแต่ในด้านการจัดศึกษาของสังคมไทยที่การศึกษาอยู่ในแนวทางของการศึกษากระแสหลักซึ่งในปัจจุบันวิทยาการความรู้ได้เคลื่อนตัวไปอย่างรวดเร็ว อีกทั้งยังมีความสลับซับซ้อนเกินกว่าจะท่องจำตามระบบการเรียนแบบกระแสหลักที่มีแบบเรียนเพียงไม่กี่เล่มหรือท่องจำตามที่ครูบอก เมื่อโลกมีวิวัฒนาการและการพัฒนาอย่างรวดเร็ว การศึกษากระแสหลักจึงถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าล้าหลัง ขาดประสิทธิภาพ ด้อยคุณภาพ ไม่สนองความต้องการของบุคคล และมีปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นจากการศึกษากระแสหลัก อีกทั้งความรู้ที่ได้รับยังไม่เพียงพอที่มนุษย์จะนำไปใช้ในอนาคตได้ ซึ่งระยะเวลาที่ผ่านมาได้มีความพยายามที่จะเสนอการศึกษาทางเลือก ที่มีความแตกต่างจากการศึกษากระแสหลัก เพื่อสร้างวิถีการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับธรรมชาติของมนุษย์ มีความหลากหลาย มีสิทธิเสรีภาพ และโอกาสที่จะเลือกตามทัศนคติความเชื่อของตน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2549 : 17-19) และตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาการจัดการศึกษาของสังคมไทยเป็นไปในแนวการจัดการศึกษากระแสหลักที่ถูกผูกขาดจากรัฐ โดยมีเป้าหมายเพื่อนำไปสู่การสร้างชาตินิยม สร้างประเทศไปสู่ความทันสมัยและเตรียมคนเข้าสู่สังคมอุตสาหกรรม โดยผ่านเนื้อหาหลักสูตรแกนกลาง ระบบการเรียนการสอน และองค์ประกอบส่วนอื่นๆ ที่ผ่านมาระบบการจัดการศึกษาซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อกลุ่มชาติพันธุ์ย่อยๆ ในด้านต่างๆ เช่น การสูญเสียภาษาซึ่งเป็นอัตลักษณ์ องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ใช้ดำเนินชีวิตสูญหาย เด็กถูกละทิ้งและไม่ต้องการอยู่ในชุมชนของตนเอง หรือหลายคนพยายามที่จะออกไปทำงานในเมือง จนส่งผลให้บางชุมชนถึงกับล่มสลายไปในสังคมไทย “ครู” จึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญต่อการจัดการศึกษาของสังคมไทย การเตรียมครูสู่ห้องเรียนพหุวัฒนธรรมเป็นสิ่งสำคัญในการจัดการศึกษาของไทย สถาบันการศึกษาที่มีการผลิตบัณฑิตครูจากคณะศึกษาศาสตร์/ครุศาสตร์ควรสร้างครุต้นแบบการผลิตครูปัญญาใหม่ที่ต่างไปจากการผลิตครูแนวเอกวัฒนธรรมออกสู่สังคม จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 52 กำหนดให้กระทรวงส่งเสริมให้มีระบบ กระบวนการผลิต การพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพ ขั้นสูง โดยการกำกับและประสานให้สถาบันที่ทำหน้าที่ผลิตและพัฒนาครู ให้มีความพร้อมและมีความเข้มแข็ง ในการเตรียมบุคลากรใหม่ และการพัฒนาบุคลากรประจำการการต่อเนื่อง รัฐพึงจัดสรรงบประมาณและจัดตั้งกองทุนพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาอย่างเพียงพอ(พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545) พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 มาตรา 7 ได้กำหนดภาระหน้าที่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏในเรื่องเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิชาชีพครู ผลิตและพัฒนาครูให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพครู เป็นเหตุให้ต้องมีหน่วยงานที่ทำหน้าที่ผลิตครูการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับปริญญาตรี (หลักสูตร 4 ปี หลักสูตร 5 ปี และหลักสูตรปริญญาตรีหลังอนุปริญญา) ซึ่งในหลักสูตรกำหนดให้มีการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อให้บัณฑิตได้เรียนรู้จากภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในสถานการณ์จริงสามารถนำไปใช้ได้จริง

และเป็นการพัฒนาความเชี่ยวชาญในวิชาชีพครู นอกจากการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูนับว่าเป็นหัวใจสำคัญของกระบวนการผลิตครู การเสริมสร้างนักศึกษาครูให้เป็นคนดี คนเก่ง ครูดีและครูเก่ง มีความศรัทธาต่ออาชีพครู และมีความรู้ความสามารถที่จะปฏิบัติงานในหน้าที่ครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นที่พึงพอใจแก่หน่วยงานใช้ครู โดยกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับความร่วมมือและความช่วยเหลือจากหน่วยงานผู้ใช้ครูอย่างจริงจัง เพราะหน่วยงานผู้ใช้ครู คือ สถานที่ฝึกปฏิบัติเป็นแหล่งต้นฉบับที่จะให้นักศึกษาครูได้เรียนรู้ และพัฒนาตน นอกเหนือจากการเรียนการสอนในห้องเรียน และหน่วยงานผลิตครูหรือสถาบันฝึกหัดครู

แนวคิดชาตินิยมและเอกวัณธรรมทางการศึกษา

ในระบบการจัดการศึกษาของไทย สถานศึกษาทุกระดับชั้นโดยเฉพาะการจัดการศึกษาในระบบของโรงเรียนถือเป็นสถาบันที่สำคัญในการปลูกฝังความเป็นชาตินิยมความรักชาติให้เกิดขึ้นกับเยาวชนคนไทย โดยการอบรมสั่งสอนของครูผ่านทางหลักสูตรการเรียนการสอนในรายวิชาต่างๆ เช่น วิชาสังคมศึกษาเรื่องของหน้าที่พลเมือง ซึ่งเน้นให้บุคคลเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย อยู่ในกรอบจริยธรรมอันดีงามตามสิทธิเสรีภาพความเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ ปลูกฝังให้เข้าใจและจดจำถึงสัญลักษณ์ของความเป็นชาติ ปลูกฝังให้บุคคลปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี โดยยึดมั่นในการเป็นผู้มีจริยธรรมตามแนวทางของประชาธิปไตย

แนวคิดชาตินิยมเริ่มเข้ามาในประเทศไทยตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 6 ซึ่งเป็นพระมหากษัตริย์องค์แรกที่ได้ใช้อุดมการณ์ชาตินิยมสร้างความเป็นชาติอย่างจริงจัง ในแนววัณธรรมชั้นสูงแบบวิคตอเรีย คือการส่งเสริมวรรณกรรม การเขียนนิยาย เรื่องสั้น หนังสือพิมพ์ หน้าที่พลเมืองชาติ ทรงอาศัยกรมพระยาดำรงราชานุภาพในอดีตมารับใช้ การสร้างชาติในลักษณะเป็นประวัติศาสตร์ที่รุ่งเรืองวีรกรรมอาญาเก่าแก่ของกษัตริย์สถาบันกษัตริย์แต่เพียงอย่างเดียวที่จะมีฐานะเป็นศูนย์กลางของชาติได้ (ธีรยุทธ บุญมี, 2546 : 104) ต่อมาผู้ที่ได้รับการศึกษาสมัยใหม่มีจำนวนมากขึ้น ในปี พ.ศ.2475 สมัยรัชกาลที่ 7 มีผู้ที่จบการศึกษาจากต่างประเทศราว 500 คน ปัญญาชนชั้นกลางเหล่านี้เป็นกำลังสำคัญในการนำแนวคิดชาตินิยมแผนใหม่ที่เน้น สิทธิ อำนาจของพลเมืองมากกว่าอำนาจของชนชั้นสูง มาสู่สังคมไทย ซึ่งนำไปสู่การยึดอำนาจการปกครองโดยคณะราษฎร

ในสมัย จอมพลป. พิบูลสงคราม ได้ใช้แนวคิดชาตินิยมเช่นกันแต่แตกต่างไปจาก รัชกาลที่ 6 คือ เป็นแบบประชานิยม แต่ก็ไม่ได้เป็นแบบแนวพื้นบ้านแบบที่เยอรมันใช้ หากแต่เป็นแบบ new national high culture คือตัดสิ่งที่เป็นพื้นบ้านบางอย่างออก เช่น การกินหมาก นุ่งผ้าถุงและเลือกสิ่งใหม่ซึ่งเป็นวัณธรรมใหม่ เช่น รำวง ชุดไทย การใส่หมวก(ธีรยุทธ บุญมี, 2546 : 107)จากความพยายามสร้างชาติในประวัติศาสตร์ของผู้นำประเทศไทย ซึ่งได้รับอิทธิพลจากกระแสชาตินิยมจากการล่าอาณานิคมของประเทศตะวันตก และความพยายามที่จะรักษาอำนาจของตนเองในกระแสโลกที่เปลี่ยนไปนั้น เป็นเหตุสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อกลุ่มคนหลากหลายทางชาติพันธุ์ที่อาศัยใน เขตแดนของประเทศไทย ซึ่งที่ผ่านมารัฐไทยได้ใช้อำนาจในการควบคุมและปกครองโดยใช้ 2 กลไกหลัก คือ กลไกในเชิงควบคุมบีบบังคับ โดยผ่านตัวแทนกลไกนี้คือ ระบบศาล ตำรวจ และกองทัพ กลไกนี้มีประสิทธิภาพอย่างจำกัดพร้อมกับเร่งเร้าให้ผู้คนชายขอบรุกขึ้นปะทะ

อำนาจรัฐเร็วและแรงขึ้น รัฐจึงต้องอาศัยกลไกที่สอง ซึ่งทำให้ผู้ถูกควบคุมอย่างประชาชนให้คล้อยตามไม่แข็ง
ชิน โดยผ่านสถาบันต่าง ๆ ในสังคม เช่น สถาบันสื่อสารมวลชน สถาบันทางวัฒนธรรม สถาบันครอบครัว
และที่สำคัญคือโรงเรียน นับว่าเป็นการควบคุมในเชิงละมุนละม่อมนั่นเอง (นงเยาว์ เนาวรัตน์, 2551 : 83)

คายนุช นักมานุษยวิทยาเอเชียอาคเนย์ศึกษานานาชาติ (อ้างในประสิทธิ์ ลีปรีชา, 2550 : 278-285)
มองว่าระบบการศึกษาและภาษาเป็นส่วนหนึ่งของเทคโนโลยีทางอำนาจ ที่รัฐไทยใช้ในกระบวนการสร้างชาติ
เพื่อนำพาประเทศไปสู่ความทันสมัย และเป็นกลไกหลักในการหลอมรวมผู้คนที่มีความหลากหลายทาง
วัฒนธรรมและชาติพันธุ์ที่อาศัยในเขตแดนประเทศ และอำนาจรัฐเดียวกันให้กลายเป็นไทย โรงเรียนจึงทำ
หน้าที่สอนนักเรียนตามหลักสูตรสมัยใหม่ที่กำหนดขึ้นโดยภาครัฐ และทำหน้าที่เตรียมนักเรียนเข้าสู่ได้อาณัติ
ของรัฐ โดยเชื่อมโยงกับสถาบันหลักของประเทศไทย คือ ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ และได้ละเลยวิถี
ชีวิตของชาวบ้านที่อยู่รอบข้างเด็กเหล่านั้น ผ่านหลักสูตรเนื้อหาสมัยใหม่ สัญลักษณ์ต่างๆ เช่นโปสเตอร์ เพลง
ชาติ ธงชาติ วันหยุดนักขัตฤกษ์ และพฤติกรรมของครู ซึ่งเป็นตัวแทนของอำนาจรัฐ ทำหน้าที่นำเอาความรู้
และวัฒนธรรมของรัฐเข้ามาเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของชาวบ้านบทสรุปของคายนุช ระบุว่าเป้าหมายการจัด
การศึกษาที่รัฐไทยจัดขึ้นนั้นก็เพื่อ 1) ทำให้ทุกคนอยู่ได้อาณัติของราชอาณาจักร โดยทำให้ทุกคนกลายเป็นคนไทย
สร้างจิตสำนึกในความเป็นไทย และ 2) เพื่อสร้างคนสมัยใหม่ เป็นแรงงานในภาคอุตสาหกรรม นำไปสู่การ
เพิ่มขึ้นของรายได้ประชาชาตินั่นเอง ผลกระทบที่ตามมาคือสร้างช่องว่างทางวัฒนธรรมและการเปลี่ยนแปลง
ในชุมชน ทำให้เด็กห่างไกลศาสนา กิจกรรมในโรงเรียนแปลกแยกจากวิถีชีวิตดั้งเดิม เด็กรู้เรื่องนอกหมู่บ้าน
มากกว่าชุมชนของตนเอง เพราะเนื้อหาหลักสูตรเน้นเรื่องชาติมากกว่าการใช้ชีวิตในชุมชน คนในชนบทรู้สึกต่ำ
ต้อยเมื่อต้องใช้ภาษาไทยมาตรฐานในการเขียนและการพูดให้ถูกต้อง

ดังนั้นการศึกษาที่รัฐจัดให้กับประชาชนนั้นจึงเป็นเครื่องมือที่ทำให้ประชาชนอยู่ภายใต้อำนาจของรัฐ
เพราะกฎหมายที่บังคับให้ทุกคนต้องเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยชนชั้นปกครองต้องการ
ที่จะรักษาอำนาจของตนเองในสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงไป ด้วยการสร้างความเป็นชาตินิยมและเกิด
ความเป็นเอกวัฒนธรรมทางการศึกษาโดยการมองตัวเองว่าเป็นประเทศที่มีความเป็นชาติพันธุ์เดียว มี
วัฒนธรรมเดียวการจัดการศึกษาที่มีการจัดการศึกษาแบบรวมศูนย์ ที่มีหลักสูตรแกนกลางที่ทำหน้าที่
ผสมผสานกลมกลืนกลายเป็นวัฒนธรรมรอง ให้อยอมรับและกลายเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมจากกลุ่ม
วัฒนธรรมหลักหรือมีการรวมกันของวัฒนธรรมทั้งสองกลุ่มเกิดขึ้น ส่งผลให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันมา
เป็นเวลาช้านาน โรงเรียนจึงทำหน้าที่สอนนักเรียนให้รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และเป็นแรงงาน
ภาคอุตสาหกรรมมากกว่าภาคเกษตรกรรม ตามแนวทางที่รัฐชาติกำหนด

ความสัมพันธ์เชิงอำนาจในระบบการจัดการศึกษา

โลกยุคสมัยใหม่การเปลี่ยนแปลงความคิดรูปแบบกลไกของอำนาจ จากการใช้อำนาจอย่างสมบูรณ์
ของรัฐบาลในการกำหนดชีวิต(ให้ชีวิตหรือทำลายชีวิต) มาเป็นอำนาจในการกำกับดูแล การเปลี่ยนแปลงเช่นนี้
ทำให้เกิดความรู้และกลไกในการพัฒนา(development) กำกับดูแล(supervision) การบริหาร

(administration) การจัดการ(management) การแทรกแซง(intervention) ในมิติต่างๆ ของคนและประชากรอย่างกว้างขวาง

ความสัมพันธ์ระหว่าง “อำนาจ” กับ “ความรู้” ฟูโกต์(Michel Foucault) นักปรัชญาชาวฝรั่งเศสเห็นว่าอำนาจเป็นสิ่งที่ทำให้สิ่งหนึ่งๆ กลายเป็น “ความรู้” กลายเป็น “ศีลธรรม” ขึ้นมาได้หรือกล่าวคือ “สิ่งที่ผู้มีอำนาจพูดนั้น คือสิ่งที่ถูกต้องและเป็นความรู้” อำนาจเป็นเรื่องที่ไม่เข้าใครออกใครและที่ใดมีการใช้อำนาจที่นั่นก็ย่อมมีการต่อต้านอำนาจเกิดขึ้นเป็นเงาตามตัวโดยภาพรวมแล้ว คนส่วนใหญ่มักมองว่า “อำนาจ” กับ “ความรู้” เป็นเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้องกันเลย เนื่องจากความรู้ควรเป็นเรื่องของข้อเท็จจริงที่มีคุณค่า ปลอดภัยและมีความลำเอียงใดๆ ในขณะที่อำนาจเป็นเรื่องของอคติและความลำเอียง แต่อำนาจของฟูโกต์ ไม่ใช่อำนาจแบบดิบ ที่ใช้กำลังบังคับ แต่เป็นอำนาจที่ได้รับการฟอกขาวจนสะอาดในรูปของความรู้ และเป็นความรู้แบบเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น วิทยาศาสตร์ หรือเศรษฐศาสตร์ ความสำเร็จของอำนาจจึงอยู่ที่ความสามารถในการปกปิด อำพรางกลไกในการทำงาน ซึ่งไม่ใช่กฎหมายอย่างที่ผู้คนมักเข้าใจกัน แต่เป็นกฎเกณฑ์ จารีตปฏิบัติต่างๆ ในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎเกณฑ์และจารีตปฏิบัติของบรรดาผู้เชี่ยวชาญทั้งหลายในรูปของวาทกรรมวิชาการในเรื่องนั้นๆ ด้วยเหตุนี้จึงสามารถกล่าวได้ว่า “ความรู้” คือโฉมหน้าที่แยบยลของอำนาจ เพราะสุดยอดของอำนาจก็คือการทำให้มองไม่เห็นวาทกรรมนั้นๆ เป็นเรื่องของอำนาจ แต่เป็นเรื่องของความรู้หรือความจริง ซึ่งเป็นสิ่งที่ปลอดภัยและคุณค่านั่นเอง

การศึกษาในระบบ(การศึกษากระแสหลัก) ที่มุ่งใช้อำนาจในระบบการศึกษา เมื่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาได้ศึกษาและเรียนรู้การใช้อำนาจแบบแยบยลแล้ว ผู้มีอำนาจสามารถใช้อำนาจและยังสามารถเพิ่มเติมด้วยเทคโนโลยีแห่งอำนาจ(Technology of power) โดยมุ่งใช้อำนาจทางความรู้ ที่กำเนิดจากวิชาชีพตนเอง ใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่สามารถพูดอะไรได้ตามวิชาชีพสมัยใหม่ สามารถสร้างและควบคุมเป้าหมายคือมนุษย์โดยการสร้างอัตลักษณ์ให้กับคนกลายเป็นวัตถุหรือสิ่งของที่ควบคุมได้ ด้วยเทคโนโลยีแห่งอำนาจทำให้คนรู้สึกว่าจะไม่ได้ถูกใช้อำนาจในการควบคุมกำกับ แต่ทำให้คนรู้สึกว่าเขากำกับตัวเอง สร้างความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจโดยให้ผู้ที่อยู่ใต้อำนาจทราบถึงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกัน และทำให้คนที่อยู่ใต้ความสัมพันธ์ทางอำนาจ คิดว่าตัวเองเป็นแค่เป้าหมายหลักทางด้านการศึกษา โดยใช้กฎเกณฑ์ทางวิชาชีพได้แก่องค์ความรู้ด้านกฎ ระเบียบ จรรยาบรรณ โครงสร้างอำนาจ การวัดด้วยวิทยาศาสตร์ว่าด้วยประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ ตัวชี้วัด และใช้วิธีการควบคุม โดยให้คนที่มีความสัมพันธ์ใต้อำนาจอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์แห่งวิชาชีพไม่ได้รู้สึกว่าจะถูกควบคุมด้วยอำนาจใดๆ จากอำนาจที่ผ่านมาจากระบบการจัดการศึกษากระแสหลัก ส่งผลให้เกิดวัฒนธรรมเชิงเดี่ยวทางความคิด ทำหน้าที่ผลิตตัวแบบทางความคิด ซึ่งจะลดทอนบ่อนทำลายความหลากหลายของพหุวัฒนธรรม ในการพัฒนาความก้าวหน้าและความมั่นคงกระแสหลัก ภัยร้ายแรงของ "วัฒนธรรมเชิงเดี่ยวทางความคิด"คือ เมื่อความแตกต่างหลากหลายถูกทำลาย ก็จะทำให้ทางเลือกต่างๆ อันตรธานหายไปด้วยและฝังสังคมนุษย์ไว้กับมายาคติว่าไม่มีทางเลือกใดๆ นอกจากยอมจำนนกับความคิดหลักที่ครอบงำ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความมั่นคงของประเทศ เศรษฐกิจการเมือง ทรัพยากรธรรมชาติ การศึกษา ตลอดจนการหวนคิดถึงอดีตของตน

แนวคิดพหุวัฒนธรรมศึกษา

ความหมายของพหุวัฒนธรรมศึกษา

ซูพินิจ เกษมณี (2545:31) กล่าวถึง คำว่า “การศึกษาพหุวัฒนธรรม” (Multicultural Education) เกิดขึ้นในช่วงตั้งแต่ค.ศ.1960 ในแถบทวีปอเมริกาเหนือ อันเป็นผลมาจากการขบวนการเรียกร้องสิทธิพลเมืองในสหรัฐอเมริกา เพื่อมุ่งจัดการเลือกปฏิบัติในด้านที่อยู่อาศัย อาชีพและการศึกษา

Banks (2001:77-78) กล่าวว่า การศึกษาพหุวัฒนธรรมเป็นรูปแบบของการจัดการศึกษาประเภทหนึ่ง ที่สภาพแวดล้อมทางการศึกษาประกอบไปด้วยนักเรียนที่มาจากกลุ่มวัฒนธรรมที่ต่างกัน เช่นเชื้อชาติหรือกลุ่มชาติพันธุ์ เพศ ชั้นทางสังคม กลุ่มภูมิภาค กลุ่มความต้องการพิเศษ โดยปัญหาของกลุ่มต่างๆดังกล่าวได้รับการตีแผ่และเปรียบเทียบซึ่งสภาพแวดล้อมทั้งหมดในโรงเรียนจะได้รับการปฏิรูปเพื่อส่งเสริมให้เกิดการยอมรับซึ่งกันและกันและเกิดความยุติธรรมระหว่างกลุ่มนักเรียนต่างวัฒนธรรม โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของข้อตกลงที่ว่าอคติ การแบ่งแยกและความขัดแย้งเป็นเรื่องปกติของกลุ่มคนที่มีมาจากวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน

Grant and Ladson-Billings (1997:171) กล่าวว่า การศึกษาพหุวัฒนธรรม คือ แนวความคิดทางปรัชญาและกระบวนการทางการศึกษา ในส่วนของแนวคิดทางปรัชญาเป็นเพราะการศึกษาพหุวัฒนธรรม เริ่มมาจากปรัชญาในอุดมคติในเรื่องของเสรีภาพ ความเป็นธรรม ความเสมอภาค และการให้เกียรติในความเป็นมนุษย์ ในขณะที่เดียวกันการศึกษาพหุวัฒนธรรม คือการบวนการซึ่งเกิดขึ้นในโรงเรียนและสถาบันการศึกษา ซึ่งสอดแทรกอยู่ในทุกวิชาและส่วนอื่นๆของหลักสูตร เพื่อที่จะเตรียมนักเรียนทุกคนให้สามารถเรียนได้อย่างกระตือรือร้นภายใต้บรรยากาศขององค์กรที่มีความเสมอภาค การศึกษาพหุวัฒนธรรมจะช่วยให้นักเรียนพัฒนาอัตมโนทัศน์ในทางบวก และการค้นพบตนเองภายใต้การเป็นสมาชิกของกลุ่มต่างๆ

จากเป้าหมายของการจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรมสรุปได้ว่า การจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรมคือแนวคิดที่เริ่มจากการให้ความสำคัญต่อผู้เรียนทุกคน ลดความเหลื่อมล้ำในการจัดการศึกษาโดยต้องจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีลักษณะของความเท่าเทียมกันทางการศึกษา ให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพไปในแนวทางที่ดีที่สุด องค์กรประกอบสำคัญที่จะนำสถานศึกษาให้เปลี่ยนแปลงไปสู่การจัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่แสดงถึงความเท่าเทียมกัน ไม่ได้มุ่งไปที่ตัวแปรตัวใดตัวหนึ่ง แต่สถานศึกษาต้องมีการปฏิรูปในลักษณะองค์รวม มีการเปลี่ยนแปลงตลอดทั้งหลักสูตร อีกทั้งเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง โดยมีเป้าหมายของความเป็นเลิศ คือ ความเท่าเทียมกันทางการศึกษา ขจัดกาแบ่งแยก และส่งผลถึงความ เป็นสังคมแห่งพหุวัฒนธรรม

พหุวัฒนธรรมศึกษา : แนวเสรีนิยม (Liberal approach) แนววิพากษ์ (Critical theory)

พหุวัฒนธรรมศึกษาแบบเสรีนิยม (Liberal approach) เป็นการศึกษาที่วางอยู่บนฐานคิดในแนวชื่นชมพหุวัฒนธรรม มองความหลากหลายด้านภูมิหลังทางวัฒนธรรมและกลุ่มทางสังคมของผู้เรียน ซึ่งมีความเฉพาะแตกต่างไปจากวัฒนธรรมกระแสหลัก ในเชิงบวกเป็นความงดงาม ความอุดมสมบูรณ์และความพร้อม

พรังของห้องเรียนและสังคมโรงเรียน รวมทั้งมีการท้าทายให้ ปฏิรูปโรงเรียน ห้องเรียน หลักสูตร และครูเพื่อให้เกิด การศึกษาเป็นพื้นที่การเรียนรู้ร่วมกันแบบใหม่ในโลกยุคไร้พรมแดน หัวใจหรือแก่นของมุมมองแนวเสรีนิยมคือ การเรียนรู้เพื่อชื่นชมความเป็นพหุวัฒนธรรม (appreciation for multiculturalism) ยอมรับการมีอยู่ของพหุ วัฒนธรรม (recongition of multiculturalism) และให้ความเคารพในความต่างเชิงพหุวัฒนธรรม (recognition for multiculturalism/differences) นอกจากนี้ การศึกษาพหุวัฒนธรรมในแนวเสรีนิยม/แนว ชื่นชมพหุวัฒนธรรม ยังได้สร้างทางเลือกทางการศึกษาที่ต่างไปจากการศึกษาแนวจารีต/การศึกษากระแสหลัก ซึ่งมีอุดมการณ์อยู่ที่ การกลืนกลายวัฒนธรรมชายขอบและสร้างความเข้มแข็งให้วัฒนธรรมครอบงำหรือ วัฒนธรรมคนขาว ยังผลให้ผู้เรียนเกิดความเป็นอื่น (Marginalized) ในพื้นที่การศึกษาเมื่อไม่สามารถหยิบยื่น ชิมชั้กับวัฒนธรรมศูนย์กลางได้ ในขณะที่เดียวกันรู้สึกแปลกแยกต่อรากเหง้าตนเอง (นงเยาว์ เนาวรัตน์ 2556 : 3-4) ดังนั้นในสถานศึกษาแนวคิดพหุวัฒนธรรมแบบเสรีนิยมจึงเป็นการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม ในระดับผิวเผินไม่ลึกซึ้ง โดยมุ่งเน้นการจัดกิจกรรมหรือการบูรณาการการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการยอมรับ และการเคารพความแตกต่างทางเชื้อชาติ วัฒนธรรมประเพณี ภาษา เป็นต้น

สำหรับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาในพหุ วัฒนธรรมไว้ในมาตรา มาตรา 10 การจัดการศึกษา ต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับ การศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การ จัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญาอารมณ์สังคม การสื่อสารและการ เรียนรู้หรือมีร่างกาย พิการ หรือทุพพลภาพหรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ การศึกษาสำหรับคนพิการใน วรยศสองให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่ง อำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดใน กฎกระทรวงการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความสามารถพิเศษ ต้องจัดด้วยรูปแบบที่เหมาะสมโดย คำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น

ในปัจจุบันการศึกษาพหุวัฒนธรรมได้รับอิทธิพลในเชิงความคิด ทั้งจากแนวเสรีนิยม (Multicultural Education in Celebration/Liberal approach) แนวทฤษฎีวิพากษ์ (Multicultural Education in Critical approach)และแนวการเปลี่ยนแปลง (Multicultural Education in Transformative approach) อย่างไรก็ตามจนถึงปัจจุบันนี้ แนวคิดเสรีนิยมยังคงมีอิทธิพลมากที่สุดในการขับเคลื่อนการศึกษาพหุวัฒนธรรม นักวิชาการอีกจำนวนหนึ่งมองการศึกษาพหุวัฒนธรรม บนฐานคิดแนวคิดเชิงวิพากษ์ (Critical theory) โดยให้ ความหมายว่าเป็นการศึกษาเพื่อต่อต้านการเลือกปฏิบัติทางชาติพันธุ์และโครงสร้างอำนาจหน้าที่ที่ล้าสมัยบน ฐานชาติพันธุ์ (Nieto,2007) ซึ่งหมายรวมถึงการจัดการศึกษาที่วิเคราะห์โครงสร้างทางสังคมที่ไม่เป็นธรรม อุดมการณ์ทางสังคมและทัศนคติต่างๆ รวมถึงสภาพทางการเมืองที่เป็นสาเหตุของความไม่เท่าเทียมกันทาง สังคมต่างๆ เช่น การเหยียดหยามเชื้อชาติ ความยากจนที่เป็นผลจากการเลือกปฏิบัติตลอดจนความเหลื่อมล้ำ ทางการจัดการศึกษา

พหุวัฒนธรรมศึกษาแบบวิพากษ์เป็นการทำความเข้าใจกับอัตลักษณ์ของคนผ่านบริบททางสังคมทำให้เข้าใจถึงสิ่งต่างๆที่ซับซ้อนหลากหลาย นักวิชาการที่สนับสนุนพหุวัฒนธรรมแบบวิพากษ์เชื่อว่าการเปลี่ยนแปลงต้องเริ่มจากการเข้าใจที่มาของอำนาจ การใช้อำนาจและการศึกษาต้องเป็นพื้นที่ที่ทำให้เกิดการเรียนรู้และมองเห็นถึงการไม่เท่าเทียมกันของโครงสร้างทางสังคมที่ไม่เท่าเทียมกันจึงจะสามารถเปลี่ยนแปลงความไม่เท่าเทียมต่าง ๆ นั้นได้ นอกจากนี้การจัดการเรียน การสอนแบบนี้ต้องมองเห็นว่าวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ซับซ้อนและสามารถเปลี่ยนแปลงได้ ต้องมองให้เห็นถึงในบริบทความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันว่าวัฒนธรรมถูกผลิตหรือถูกผลิตซ้ำอย่างไร เช่น ค่านิยม ความเชื่อประเพณี ระเบียบปฏิบัติต่างๆ ถูกผลิตซ้ำอย่างไรภายใต้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียม

แนวทางการปฏิรูปการจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรมที่แท้จริง (Banks 1989; p 22) มิใช่ตัวแปรที่อยู่ในระบบสังคมของสถานศึกษา เท่านั้น แต่ต้องมีการปฏิรูปทั้งโครงสร้างของหลักสูตร ส่วนประกอบของรายวิชา ไม่เพียงแค่นั้น การจัดการศึกษาในสังคมพหุวัฒนธรรมและการสอนในรายวิชาที่ไวต่อความรู้สึกจะไร้ซึ่งประสิทธิภาพหากอยู่ในมือของครูที่มีเจตคติทางลบต่อความแตกต่างทางวัฒนธรรม ดังนั้นครูที่ไม่มีลักษณะของความเข้าใจต่อการจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรมถือว่าเป็นอันตรายอย่างยิ่ง จึงมีความจำเป็นต้องช่วยให้ครูหรือบุคลากรทางการศึกษามีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของกลุ่มและเจตคติทางบวกต่อความเสมอภาคและเห็นคุณค่าของการนำการจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรมไปใช้ การนำการจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรมไปใช้ ต้องมีการปฏิรูปหรือเปลี่ยนแปลง ลักษณะการใช้คำพูดในการสื่อสารระหว่างครูและนักเรียน วัฒนธรรมของสถานศึกษา หลักสูตร กิจกรรมนอกหลักสูตร เจตคติเกี่ยวกับภาษาของแต่ละกลุ่ม การวัดและประเมินผล กิจกรรมกลุ่ม รูปแบบของสถาบัน โครงสร้างทางสังคม ความเชื่อ ค่านิยม และเป้าหมายของสถานศึกษา ความสนใจที่สำคัญคือการมุ่งไปที่หลักสูตรแฝงของสถานศึกษา โดยสถานศึกษาต้องประกอบด้วยหลักสูตร 2 ลักษณะคือ หลักสูตรที่ชัดเจน(manifest curriculum) และหลักสูตรแฝง(hidden curriculum) หลักสูตรที่ชัดเจน จะต้องประกอบด้วย คู่มือ เอกสาร ป้ายประกาศ แผนการสอน ที่แสดงส่วนประกอบของสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่มีความสำคัญและสร้างวัฒนธรรมของสถานศึกษา แสดงเจตคติบางบวกเกี่ยวกับความหลากหลายทางวัฒนธรรม และช่วยให้ผู้เรียนจากกลุ่มต่าง ๆ ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ อย่างไรก็ตาม หลักสูตรแฝง ย่อมมีความสำคัญน่าเชื่อถือกว่าหลักสูตรที่เปิดเผย โดยลักษณะของหลักสูตรแฝงจะไม่ถูกเปิดเผยโดยผู้สอนแต่ผู้เรียนจะสามารถรับรู้ได้จากกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา

บทบาทครูกับการจัดการศึกษาในสังคมพหุวัฒนธรรม (บัญญัติยงยวน และ ชัยวัฒน์ ผดุงพงษ์ 2550) กล่าวถึงบทบาทครูต่อการศึกษาในสังคมพหุวัฒนธรรม ไว้ดังนี้ ครูคือผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างเจตคติค่านิยมทางเชื้อชาติที่ถูกต้องให้กับนักเรียนโดยผ่านกระบวนการสอนและการกระทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียน ดังนั้น การรับรู้เจตคติและพฤติกรรมของครูเกี่ยวกับความแตกต่างทางเชื้อชาติศาสนาและวัฒนธรรมของนักเรียน ต้องเป็นไปในทิศทางบวก ครูจะต้องเป็นผู้ที่ยอมรับแนวคิดในเรื่องของความแตกต่างทางวัฒนธรรม และการอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความหลากหลาย ครูจะต้องมีความรู้ เจตคติและทักษะการ

สื่อสารในชั้นเรียนสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน และจัดกิจกรรมในบทเรียน เพื่อให้นักเรียนได้เข้าใจและยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรมและความหลากหลาย (Titus, 1998)ครู จะต้องปราศจากอคติความลำเอียงต่อนักเรียนที่มีลักษณะแตกต่างจากตนและเรียนรู้นักเรียนกลุ่มต่างๆเพื่อนำไปสู่การสื่อสารและการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมและส่งเสริมการยอมรับซึ่งกันและกัน Sleeter and Grant (2003 อ้างถึงใน Peggy,2006)

ดังนั้นการจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรมคือแนวคิดที่ควรเริ่มจากการให้ความสำคัญต่อผู้เรียนทุกคน ลดความเหลื่อมล้ำในการจัดการศึกษาโดยต้องจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีลักษณะของความเท่าเทียมกันทางการศึกษา ให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพไปในแนวทางที่ดีที่สุดองค์ประกอบสำคัญที่จะนำสถานศึกษาให้เปลี่ยนแปลงไปสู่การจัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่แสดงถึงความเท่าเทียมกัน ไม่ได้มุ่งไปที่ตัวแปรตัวใดตัวหนึ่ง แต่สถานศึกษาต้องมีการปฏิรูปในลักษณะองค์รวม มีการเปลี่ยนแปลงตลอดทั้งหลักสูตร อีกทั้งเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง โดยมีเป้าหมายของความเป็นเลิศ คือ ความเท่าเทียมกันทางการศึกษา ขจัดการแบ่งแยก และส่งผลถึงความเป็นสังคมแห่งพหุวัฒนธรรม

สรุป

ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงบริบทของสังคมและวัฒนธรรมที่หลากหลาย การศึกษายังคงเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตมนุษย์ หากการจัดระบบการศึกษาสามารถสนองตอบความต้องการของบุคคล สังคม และประเทศชาติได้มากเท่าไรนั้นก็หมายถึงการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนมีศักยภาพเพิ่มขึ้น และบุคคลสำคัญที่สุดในกระบวนการพัฒนาการศึกษาและการพัฒนาการเรียนรู้ก็คือ “ครู” ดังนั้นการเตรียมครูสู่ห้องเรียนสังคมพหุวัฒนธรรม นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูควรเข้าใจบริบทพหุวัฒนธรรม การอยู่ร่วมกันในสังคมที่หลากหลายวัฒนธรรมต้องอยู่ด้วยความเข้าใจบนพื้นฐานความเคารพซึ่งกันและกัน การได้เรียนรู้วัฒนธรรมอื่นนอกเหนือจากวัฒนธรรมของเราเพื่อสร้างความเข้าใจและยอมรับคนกลุ่มอื่นที่มีวัฒนธรรมแตกต่างจากตนตลอดจนการลดความเหลื่อมล้ำในการจัดการศึกษา การสร้างโอกาสที่เท่าเทียม ให้ความสำคัญต่อการได้รับการศึกษาของผู้เรียนที่มาจากความหลากหลายทางวัฒนธรรม เชื้อชาติ ศาสนา เพศ ฐานะทางสังคม สภาพร่างกาย การศึกษาสามารถเป็นเครื่องมือหรือกลไกที่จะนำไปสู่การสร้างความสำเร็จเรื่องพหุวัฒนธรรม เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติท่ามกลางความหลากหลายของกลุ่มคนในสังคมได้โดยการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมหรือพหุวัฒนธรรมศึกษา

การจัดการเรียนการสอนคณะศึกษาศาสตร์/คณะครุศาสตร์ ในส่วนของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูนับว่าเป็นหัวใจสำคัญของกระบวนการผลิตครู การเตรียมครูสู่ห้องเรียนพหุวัฒนธรรมมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีความพร้อมในการเผชิญหน้ากับแนวการจัดการเรียน การสอนที่ผู้เรียนมีความเป็นพหุวัฒนธรรมแต่บริบทสังคมยังคงเป็นสังคมเอกวัฒนธรรมอย่างในปัจจุบันอีกทั้งการจัดศึกษาตลอดหลักสูตรที่ผ่านมายังมีความสัมพันธ์ของอำนาจกับการศึกษาโดยครอบงำมาในการจัดการศึกษา กระแสหลัก ตำราเรียนและหลักสูตรการเรียนการสอน การเสริมสร้างให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มี

ความตระหนักถึงพหุวัฒนธรรมในชั้นเรียนและการลงภาคปฏิบัติในสถานศึกษาเพื่อสามารถนำไปใช้ได้จริงและ เชี่ยวชาญในวิชาชีพครู ดังนั้นนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู(นักศึกษาฝึกสอน) ควรมีการเตรียมความพร้อมในการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ความเข้าใจต่อผู้เรียนที่มีความเป็นพหุวัฒนธรรม เพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพ มาตรฐานในการจัดการศึกษาและเป็นการเตรียมผลิตครูสู่ห้องเรียนพหุวัฒนธรรม การศึกษาครั้งนี้มีความสำคัญจำเป็นที่จะแสวงหาองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ผู้เรียนพหุวัฒนธรรมและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาด้านพหุวัฒนธรรม เพื่อนำไปสู่การสร้างพัฒนารูปแบบหรือ กระบวนการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนที่พัฒนาผู้เรียนอย่างเต็มศักยภาพของผู้เรียนโดยมีการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ขจัดอคติและลดความเหลื่อมล้ำทางชาติพันธุ์ในพื้นที่โรงเรียน เพื่อสร้างผู้เรียนให้มีความเป็น มนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม เสริมสร้างให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบ วินัย มีจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม และสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข

เอกสารอ้างอิง

ชูพินิจ เกษมณี. (2547). รายงานผลการวิจัยเรื่องความหลากหลายทางวัฒนธรรมในสังคมพหุ ลักษณ์. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรมทางการศึกษา คณะ ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (เอกสารอัดสำเนา).

ธีรยุทธ บุญมี. (2546). ชาตินิยมและหลังชาตินิยม . (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : สายธาร

นงเยาว์ เนาวรัตน์. (2556). สังคมโลกาภิวัตน์ เศรษฐกิจ รัฐ และการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

บัญญัติ ยง่วน และชัยวัฒน์ ผดุงพงษ์. (2550). การใช้กิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการยอมรับความ หลากหลายวัฒนธรรม ในสังคมพหุวัฒนธรรม. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. ปีที่18 ฉบับที่1 ม.ค. – มิ.ย.

ประสิทธิ์ สี่ปรีชา. (2550). **ระบบการศึกษาและภาษาในขบวนการสร้างรัฐชาติไทย**. วารสาร สังคมศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ปี ที่ 19 ฉบับที่1/2550.

มิเชล ฟุโกต์. **วาทกรรม อำนาจ และความรู้** (Online) เข้าถึงได้จาก: URL: <http://chinekhob.exteen.com/20111026/entry> (18 พ.ค. 2559)

ศึกษาธิการ, กระทรวง. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ ศรุสภา, 2542.

เอกสารประกอบการประชุมปฏิบัติการบูรณาการ Multicultural Education ในการพัฒนา การเรียนการสอน คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี: 2549

Banks.(1989). **Multicultural Education Issues and Perspectives**.

Banks, James A. (2001). **Cultural Diversity and Education: Foundations, Curriculum, and Teaching**. Boston: Allyn and Bacon.

Grant, Carl A. & Gloria Ladson-Billings (1997).**Dictionary of Multicultural Education**.Phoenix, Arizona: The Onyx Press.

Peggy Placier. (2006). **Multicultural Education Practices: Models from Three Authors**.